

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat ~~havi~~ közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj:</p> <p>Egész évre ..... 4 frt. Félvre ..... 2 " " Negyedévre ..... 1 " "</p>		<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>A lap szellemi részét illető cikke a szerkesztő-égnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak kifizendők.</p>
---	--	---	---

Az önértzet fejlesztése.

(Vége.)

Az életből vett példák mellé nagyobb nyomaték kedvezt hozza fel a biblia nagyszerű példáit, melyek örökre elméjében maradnak. (Ilyenek: Kaim és Abel, Noé és fiai, Abrahám és Loth, József és testvérei, Eszther és Mardocheus stb. története.) Lehet megfordítva is eljárni, t. i. a bibliából felhozott példákat a közönséges életből vett eseményekkel összehasonlítani, megmagyarázni, ha a körülmények szerint így hasznosabbnak látszik. De a tanító is úgy viselje magát, hogy a mit szóval és jó példák felhozásával épít, azt saját életmódjával és viselkedésével könnyen le ne rontsa, mindig elméjében tartván, hogy a gyermek leginkább mesterét figyeli meg és itéli el leghamarább, mihelyt ellentétet vesz észre nála.

Okát kell adnia a növényeknek előtt annak is, hogy miért remeg az ember, mikor rosszat tett, habár azt senki sem látta; és viszont miért örvend a véghez vitt jótettnek még akkor is, ha az titokban marad. Ebből megmagyarázza a lelkiismeretet, mely szintén eredetileg meg van az emberben, de gyakran elnyomatik, az önértzet által pedig újra föléled. A jótett örömteljes érzete, mely szívünket áthatja, már nagy boldogság és az ember egy kimondhatatlan nagy jóság, egy elrabolhatatlan nagyobb boldogság felé ragadja és vonzza, mely nem más, mint maga az Isten; ő az tehat, ki minket mindenütt lát és a jóért már önmagunkban, saját öntudatunkban jutalmaz ezen a földön, de ha kitarunk a jóban, örökkévalókkal fog jutalmazni földi életünk után. Attól függ tehát boldogságunk, hogy valjon szeretjük-e igazán az Istent vagy nem, mert ő a boldogságnak egyedüli forrása. — Ha rosszat téve, remeg az ember, az is Isten munkája, mert ő látván az ember rosszágát, helyteleníti azt és tudtunkra is adja lelkiismeretünk nyugtalansága által, melyet azért kisbíronak nevezünk, míg a nagy bíró maga az Isten.

Igy a gyermek rájő, hogy nem lehet rosznak lenni az Isten tudta és büntetése nélkül, mert őt kijátszani, előle elbujni lehetetlen. De ha jót teszünk és így jók vagyunk, azt is tudja az Isten, és azért gazdagon jutalmaz, mert neki tesz a jó, mit lelkiismeretünk nyugalmas örvendezése által hoz tudomásunkra.

A tanító legyen egyszersmind igazságszolgáltató; a mit tanított, azt bizonyítsa be tettel is. Őt mintegy az Isten küldi, hogy tanítson és a hol szükséges igazságosan jutalmaz

zon vagy büntessen. A jót bármi csekélységgel is, legalább egy mosolylyal, vagy egy jó szóval jutalmazza, a rosszat érdeme s a körülmények tekintetbe vétele mellett büntesse. Igen jó, ha a gyermekek tanulása és magaviselete telő igazságosan jegyzéket vezet, úgy, hogy ők ezt lássák, de ne tudják, hogy mit jegyzett, hanem csak ő mondja meg alkalom adtán egyik vagy másiknak, a mint azt jónak látja. Ez a jókat éberekké teszi, hogy ne lankadjanak, a gyengéket pedig buzdítja és erősíti, mert egyik sem szereti, hogy róla rossz legyen írva. Nagyon rosszul tenné a tanító, ha ezen tekintetben közönyösen venné a dolgot, mert az ezélya s fáradozásainak eredménye ellen volna. A gyermekek közt okvetlenül fel kell a nemes verseny érzetét kelteni, mert enélkül lanyhák, tétlenek és nem tudnak lelkesülni semmi jó és szépért, hanem inkább könnyen gonoszásra vezető esitalanságokon törrik éretlen fejüket. Rosz nevelő tehát az, ki nem akarja vagy nem tudja növedékében a nemes verseny érzetét felkelteni, midőn mindennapi tapasztalat bizonyítja, hogy e nélkül kevés eredmény érhető el, vagy éppen semmi.

A jó gyermeknek azért elsősegét kell adni, felvigyázással vagy egyéb kisebb dolog végzésével megbízni, mert ebből azt látják be, hogy a jót nem csak szeretik, hanem meg is merik bízni, mintha már nagy ember volna. De nehogy egyik vagy másik önhitt legyen, mihelyt valaki újból kintteti magát, azt örömmel vegye észre s valami csekélységgel azonnal tüntesse ki.

A fentemlített eljárás némelykor talán irigységre is ad alkalmat, mert az kikerülhetetlen; de a bölcs nevelő könnyen föltalálja magát, és ha szorgalommal s odaadó szeretettel él hivatásának, a gyarló kinövéseket kártétel nélkül el fogja távolítani, sőt jóra is fordítani.

Példát vehetünk a jó kertészről. Bármennyire érti is ez a magnak elvetését és a csemeték gondozását, nem tudhatja megóvni fácskáit a fattyu hajtásoktól; de ő nem esik emiatt kétségbe, hanem alkalmas időben azokat szépen lenyesegeti, a sebhelyeket begyógyítja, s azon erőt, mely a helytelen kinövések által kárba menne, a fácskák erősebb és szebb kifejlésére kényszeríti, éppen ezzel mutatván meg, hogy átérti hivatását. Ugyanazért a jó irányban haladó önértzetes gyermeket nem szabad soha figyelmen kívül hagyni, mert e miatt igen hamar elveszítené kedvét s önértete is elferdülne, viszont a ferde irányú önértetes gyermekeiél sem kell lemondani, sőt úgy szólván magára hagyni, hanem inkább

arra kell törekedni, hogy okosan jó irányba tereltessek. Mert miként a sárban lévő aranyat is, mint meglévő kincset könnyen ki lehet mosni és értékesíteni; úgy a ferde önértetű gyermeket is alkalmas velebánással jó utra téríthetjük s a nála lévő kincset jól értékesíthetjük. Könnyen megtörténhetik, hogy a ferde gondolkozású gyermeket egy kis figyelem, mit tetteleg nyilvánítunk, rögtön jó irányba hozza, ha ez rögtön akkor történik, mikor valamit egészen jól tett.

Azonkívül többször van alkalma a tanítóknak kisebb önértetű gyermekek hizelgéseit, vagy szolgálai meghunyászkodását, vagy árulkodását észrevenni. Egyiket sem szabad túrni, mert rossz. Szóval semmit se törjön, mi az embert előbb-utóbb vagy lealacsonyítja, vagy utálatossá teszi: hanem inkább az iránt undort és megvetést keltsen. Világosítsa fel őket hogy a eszszó-másztót és hizelgőt még az is megveti, a ki fölhasználja. Az eltitkolás nem ér semmit, mert Isten úgy is tudja, de előbb-utóbb az emberek előtt is nyilvános lesz bármely gonoszság. Innen van az a régi közmondás: „Nincsen olyan titkos dolog, mi napfényre jönni nem fog.“ Figyelmezteti a gyermekeket, hogy nagy korukban is csak úgy lehetnek jó, szerencsés, meg ügyes emberek, ha mindazt a jót, mit az iskolában tanulnak, mindenütt megtartják, mert hiszen azt nem az iskoláért tanulták, hanem a maguk javáért. És ha hosszas fáradozás után a tanító az ő volt tanítványaiban valódi jellemes, lelkiismeretes, önértetes, szorgalmas és józan életű embereket láthat, lehet-e ennél nagyobb öröme és jutalma, midőn ügyis egyébb megjutalmazásban rendszeren szűkölködik?

De a társadalomra nézve is legnagyobb kincs a valódi jellemes, lelkiismeretes, önértetes, szorgalmas és józan életű ember, mert hiszen ezekre van legnagyobb szüksége számtalan bajának orvoslására, s mégis éppen ilyenek vannak legkevésbéiben.

Azért is törekedjünk arra, hogy azután többen legyenek.
B. E.

A kormányformákról.

Sokat beszéltek már erről a bölesek, s néha a nem épen bölesek is, hanem azért a kérdés eldöntetlen maradt. Itt t. i. nem annyira az egyes kormányformák mibenlétéről van szó, hanem inkább arról, hogy melyik jobb, célszerűbb, az emberi méltóságnak megfelelőbb?

Ei kell ismernünk, hogy a kérdés sokkal fontosabb és fogasabb, semhogy a feleletet azonnal meg lehetne rá adni. Sok mindent kell tekintetbe venniünk: eszményi célokat, emberi gyarlóságot, nemzeti jellemet. Kísértsük meg tehát ezek alapján kutatni a dolog mibenlétét.

Vegyük első sorban a kényuralmat. — Itt az uralkodó korlátlan hatalommal rendelkezik élet, halál felett; minden rendelete törvény, és tetteiért Istenen kívül — senkinek sem felelős. Ez elvben lehet szép és hasznos, mert egy nemeskeblű király, ki csak jó szíve sugallatára adja ki rendeleteit, egy oly király, ki önmaga utazza be birodalmát, saját tapasztalatából győződik meg a hiányokról, s e tapasztalatokhoz alkalmazkodva igyekszik népe sebeit gyógyítani, — egy ily nemes érzésű király minden esetre több jót képes végezni, mint ötven parlament meddő vitáival.

Valóban, a mesék korában, mikor még a nép bölesőjében ringott, mikor még népháborító eszmék nem bolygatták a kedélyeket, nem ingerelték fel egymás ellen a testvér-nemzeteket, e kormányforma járta is, s hogy e jámbor korban a a nép milyen bodog volt, bizonyítja a történelem; de viszont, hogy ez egyeduralom idők multával hová fajulhatott, arról is beszélhetnek Egyiptom évkönyvei.

Most már e kormányforma idejét multa. A nép felvilágosult; emberi méltóságának teljes tudatával bir, s nem türi, hogy fölötte ily korlátlanul rendelkezzenek. Csakugyan, korunkban e kormányformát csak elvileg tekinthetjük jónak, vagy hasznosnak, gyakorlatilag nem. Megvalósítására az kívánatlik, hogy a trónra mindig jellemes, spártai erkölcsi férfit ültessenek. De gondoljuk csak meg, hogy az egyes udvarokat, személyeket mily számtalan finom szál fűzi össze! A laza erkölcsi elvek, hizelgő udvaroncok, udvari fondorlatok, számítások megmetyelvezik a gyermeki szívet s így, hogy valaha oly király juthasson a trónra, kinek első s legfőbb gondja népének boldogsága lenne, talán nem is képzelhető, mert már esirájában megrontják az ifjú uralkodót, úgy nevelik, amint az egyesek, s nem az egész nép jóléte, boldogsága kívánja. S ha a mag rossz, bizonyára ép, egészséges fa nem lesz belőle, s legfennebb csak rothadt gyümölcsöket hozhat létre.

Mi vonzóbb, esábitóbb egy ifjura nézve a testiség gyönyöréinél? — És fájdalom, az udvarok e tekintetben az önmegadás erényét legkevésbé ismerik, s még kevésbé gyakorolják.

Jusson az ifjú uralkodó trónra, az udvaroncok léha hada még inkább körülveszi, hizeleg gyarlóságainak, tanítja üritgetni az élvezetek bilikomat. Kegyzenek, titkos szeretők uralkodnak a király felett is, nem a józan ész és mérséklet; titkos kék és kalandok után liheg, nem népének boldogságáért. S hogy az ily udvaroknál a királyi kegyvadászat a legfőbb sport, az elképzelhető, s hogy a fondorlatok, eselszövések, egyik másik kegyencz megbuktatása napi renden vannak, az is könnyen felfogható, s hogy ily formán a legfőbb hivatalokra esakis a hizelgők közül kerülhet valaki, az ép oly könnyen érthető, mint az, hogy ha esetleg valódi érdemes jellemes ember nyer el valami magas állást, sokáig megmaradnia hivatalában nem lehet, ha csak be nem áll ő is a tányérnyalók seregébe. Hogy az ily kormányzat mennyire boldogítja a népet, mindenki megítélheti. De főleg korunkban, a testiség és korrupzio korában, nem alkalmazható e kormányforma. S ha mégis itt-ott megszilárdítva látjuk, annak magyarázatát később látni fogjuk, annyit azonban most is mondhatunk, hogy üdvös mivoltát eléggé tanusítja az orosz és török birodalom jelenlegi dicső állapota.

Az alkotmányos monarchiában a kormányzat nem kizárólagosan a király kezében van, hanem megoszlik közte és a parlament közt. A parlament hozza a törvényeket, a király szentesíti; a királyi rendeletek esakis miniszteri ellenjegyzés mellett érvényesek. A parlamentbe a nép küld képviselőket, s itt vitatják meg a beterjesztett törvényjavaslatokat.

Ez elvileg mindenesetre a lehető legszebb. A nép férfiakat választ kebléből, kik elveit, érdekeit képviseljük, jogainak érdekébe sikra szálljanak a zsarnokság ellenében, s bátran föl merjék emelni tiltó szavukat, mikor a körülmények úgy kívánják. E népképviselet s a kormánypártért felelős

miniszterium kétségtelenül oly két tényező, mely egy nép boldogságát, jólétét csak előmozdítani képes, de hogy itt is ép oly visszaélések fordulnak elő, mint a kényuralomnál, az tagadhatatlan. Számtalan esetben a parlamenti többség nem képviseli a nemzet akaratát, sőt mondhatni, azzal ellentétben áll. Vegyük a választási visszaéléseket, melyek minden parlamentáris kormányal ellátott nemzetnél előfordulnak. Korrupció, erőszakoskodás, vesztegetés, mind oly tényezők, melyeket az uralom után vágó párt néha a végleteleg felhasznál. Hogy ily választások után a parlamenti többség nem a nemzet akaratának, elveinek, meggyőzésének képviselője, könnyen elgondolható.

Nem mondjuk tehát, hogy az alkotmányos monarchiának nincs jogosultsága, csak azt akarjuk konstatálni, hogy itt is lehet visszaélni, zsarnokoskodni csaknem korlátlanul. Csak hogy természetesen itt nem az uralkodó, hanem a parlament zsarnoki része az ok, vagy mondhatjuk, maga a nép az oka a törvénytelenségnek. Miért választ oly képviselőt, a kinek külön meggyőződése van, s ez előtte szentebb, mint a tömegé!?

Hátra volna még a köztársasági kormányforma. Itt nincs király, hanem időről időre választott köztársasági elnök; van parlament és felelős miniszterium, tehát csaknem olyan a szerkezet, mint az alkotmányos monarchiánál, csak hogy míg emezt arisztokratikus, amazt demokratikus, néprajmi kormánynak lehet nevezni. A választási jog censusa jóval kisebb, mint a monarchiáknál, s így a nép befolyása nagyobb a választásoknál. S ezért van, hogy míg nálunk pl. az intelligencia elbukthat valakit, mert vannak oly kerületek, hol többségben vannak a néppárti választókkal szemben, addig pl. Franciaországban ez az eshetőség nincs meg. A census kisebb, a választók száma nagyobb, s így a korrupció sem lehet oly nagy. Itt tehát a parlamenti többséget csaknem jogosan lehet a nemzeti akarat képviselőjének nevezni.

E három kormányformát látjuk most kisebb nagyobb változattal elfogadva az egész földön. Melyik jobb? Eltekintve minden képzelhető visszaéléstől, mind a három jogosult. De ha a valóság terére lépünk, itt mindjárt a kényuralmat el kell ejtenünk. Mert, hogy valakinek zsarnoki, vagy bolond szeszélyeitől függjön egyesek úgy, mint népek sorsa, hogy valaki felelősség nélkül hurcolja vérpadra az ártatlant, s hiborral jutalmazza a nyaktól alá való gazembert, ezt sem természetjog, sem semminemű corpus juris indokolni nem tudja.

Az alkotmányos monarchia és a köztársaság jogosultságát, üdvös voltát el kell fogadnunk, sőt, ha a visszaéléseket is beszámítjuk, akkor sem lehet pálcázat törni felettük, mert utóvégre is a néptől függ, hogy enged-e magát korrumpálni, vagy sem? Véleményünk pedig az, hogy egy elkeseredett tömeget megvesztegetni nem lehet, s ezt megmutatta Franciaország számtalan esetben.

De hát ha jó is a monarchia vagy köztársaság, mégis első sorban a nemzet jelleme a mérvadó, hogy királyság legyen-e az illető országban, vagy köztársaság?

És ez nagyon megszivlelendő, mert míg pl. a magyar nemzet király nélkül élni nem tud, már vérben van, hogy „egy Istene, s egy királya“ legyen, addig az oroszoknak nagyon is hasznos még ez ideig a kényuralom. — Miért? — Megmondom. Azért, mert a nép még nincs megérve, nincs öntudatra ébredve, a tudatlanság küde még mélyen megszállva

tartja az elméket. Hozzá van szokva az elnyomatáshoz, s el sem hiúné, ha azt hangoztatnák előtte, hogy ő is olyan ember, mint az a hatalmas úr, kinek robotban dolgozik, nem is esnék jól neki, ha a kancsukát és Szibériát kivinnék dívatból.

Hogy állitason nem nagyon tulzott, pár sorban indokolni fogom.

A földhözragadság egyik bizonyítéka az, hogy az orosz újat teremteni nem tud; meg van már szokva, hogy neki parancsoljanak, úgy gondolkozzék, működjék, amint rendelik. Az orosz csak utánoz, s ezt kellőleg igazolva látjuk, ha megtekintjük úgy irodalmát, mint szépművészeit. Mindenütt csak utánzat! eredetét nagyon keveset találunk. Ellenkezőleg pl. nálunk egy népdalban, egy népmesében hatalmasan látjuk nyilatkozni a nemzeti szellemet, érzelmet, alkotó erőt.

Az orosznak tehát jobb még ez ideig, hogy kényuralom alatt van. Majd, ha művelődik, ha emberi méltóságának tudatára ébred, akkor jó lesz neki is az alkotmányos monarchia.

De viszont pl. Franciaországban a köztársaság áldásos gyümölcsei nem igen mutatkoznak, mert sehol sincs annyi kormányváltás, bonyadalom, mint épen Franciaországban s ez természetesen mindig egy kis rázkódással jár: mert ha egyik kormány ilyen politikát üzött, az utána következő pedig homlokegyenest ellenkezőt, ez folytonos hullámvásban tartja a kedelyeket, s a különböző áramlatok átkos hatásait nagyon érzi a nép. De nem mondunk sokat, ha azt állítjuk, hogy Franciaországnak királyság sem való. Egy oly nemzet, mely csak annyi lojalitással jár el királyával szemben, hogy vérpadra küldi, az oly nemzet királyt nem érdemel.

Folytathatnók tovább is e statisztikát, de az eddigiekből is levonhatjuk a következményt, azt t. i. hogy a nemzeti jellem az irányadó mindig, vajjon melyik kormányforma jobb, mert ami az egyiknek jó, hasznos, az a másiknak lehet káros, és viszont, ami az egyiknek csak viszályokra adna alkalmat s csak akadályja volna a művelődés és fejlődésnek, addig ugyanaz a másiknál jönnek, időszerűnek bizonyul.

S.

Gábor Áron.

*Elnémultak a harangok,
Csengés-bongást mert nem hallok?
Mért üres a templom tornya?
Mintha nem is torony volna.
Mi fog hívni est-imára,
Csöndes Ave Máriára?
... Ágyul, készít egész nyáron
Gábor Áron.*

*Olvad az ércz a katlanban,
Foly a munka szakadallan;
Székelyország sok harangja
Össze olvad egy folyamba.
Az utolsó csengétyűig
Minden érczők oda küldik,*

*Hogy belőlük mást formáljon
Gábor Aron.*

*Rémes hír jön éjszak-ldjéről:
Az ellen már nincsen távol!
A kohóba jönnek-mennek,
Ágyu kell a székelőknek.
Hirnök után jön a másik:
A kozák már itt tanyászik!
Végig néz a gyors futáron
Gábor Aron:*

*— Jó, ha itt van, jó ha eljött!
A magyarok napja feljött.
Jó, ha itt van már az ellen,
Van még vér a székelőkben.
Megmutatjuk a világnak,
Hogy megvédjük a hazánkat,
És hogy áll őrt a határon
Gábor Aron! —*

*Olvad az érc a katlanban,
Foly a munka szakadatlan;
Ágyu után ágyu készül,
A székelység áll vitézül.
Tiszek-husznak öblös torka
Ott kinn már a halált szórja,
Bömbölteti a határon
Gábor Aron.*

*Reng a lég az ágyusztól,
Reszket a föld haragjától;
Mint a mikor zúg az orkán
Ugy jön a hang rémes torkán.
Nők sírása, agg fohásza,
Mindent zúg az ágyu szája!
S ott mosolyg a bösz halálon
Gábor Aron.*

*. . . S pattan itt is, szakad ott is,
Elhallgat az ágyuszó is;
Gábor Aron alkotása
Ketté hasad egyre-másra.
Az ellené bömböl egyre,
Anélkül hogy rá felelne;
S áll felettök mint egy várrom
Gábor Aron.*

*S hogy a küzdés végét érte,
Oda rogyott ő is térdre;
Legutolsó ágyujára
Oda ömlött vére árja.
Atólte, csókolgatta,
Mint fiát az édes atyja;
És meghalt ott a határon
Gábor Aron.*

*Eresztevény falva mellett
Vándor! látsz egy sírkeresztet;
A sírra sok szép virágot
Ültettek a székelő lányok.
Sírkövére nincs fölírva,*

*Hogy ki nyugszik lent a sírba,
De mindenki mondja fájón:
Ott fekszik Gábor Aron! . . .*

Révai Károly.

„Gyors szabómester.“

— Humoreszk. —

(Németből). **Prokuper Sámuel.**
(Folytatás.)

A fogház öre már ott várakozott reá a fogház nagykapuja előtt és a fogolytól elszedett tollkést, nadrágtartót, szóval minden éles eszközt, nehogy az igazságszolgáltatás kikerülése végett önmagában valami kárt okozzon. A csendőr elkíséré a fogolyt a számára rendelt ezelláig s arezán a megelégedés vonásait lehetett észrevenni a fölött, hogy jó fogást tett. Miként a vérszomjas macska az áldozatául kiszemelt egeret szemléli s ezzel is kinozza, ép oly élvezettel nézé a csendőr az ő találékonyága által kelepezébe került Gyors meisztert.

Kinnal teljes hosszú éj volt az, melyet Gyors ur azon, aligha szabadakarattól választott szálláson eltöltött. A mi őt az ellenében eikövetett igazságtalanságnál még jobban gyótré, az a tökéletes homály vala az ő elfogatását illetőleg. Elgondolt mindent, a mit B . . . ben tett, beszélt, de semmire sem talált, a mi oka lehetett volna, hogy ide becsukják. Igaz, hogy egy falusi lánnyal, kivel kirándulása alatt egyszer találkozott, ostoba, de ártatlan tréfát akart üzni, de az sem sikerült; még a fölött el is kellett túrnie, hogy a felbőszült leány gyalázatos dolgokat kiabáljon utána.

De őt azért per alá nem foghatták.

„De ha csakugyan úgy volna, az a fejrénep ki tudja mit hazudott s most drágán kell az árát megfizessem?“

Egy benső hang ezt sugta neki s jéghidegség futotta át hátát ezen gondolatra.

Mert éppen az ilyen perek szoktak igen végzeteljes kimenetelűek lenni; ezt jól tudá már a fővárosi életből. És mennyire meg lenne bélyegezve egész életére! Ha ártatlansága a napvilágra jönne, még akkor is rajta maradna a folt ezen esunya történetből. Mennyire megbánta most ostobaságát azon séta alkalmával, mely bizonyára sokjába fog kerülni.

„Mert ilyen esetekben“ folytató magában, „inkább hisznek a panaszos nőnek, mint nekem; minden ártatlanságom daczára a rövidebbet fogom buzni.“

Kétségbeesetten a „priesz“-re veté magát, minden esontoeskái sajogtak ezen nem tökepénzeshez illő fekhelyen.

„Zsarolásra gondolt ezen fejrénep, kit nem is ismerék“ kiáltott fel kemény fekhelyéről felugorva, „a nép észre vette, hogy pénzem van.“ Midőn a toronyóra tompa ütésekkal a 12 ót elütötte, Gyors ur sötét aggodalmai között tökéletesen beleélte magát azon gondolatba, hogy őt egyetlen tréfája miatt azon parasztleány vádolta be: hogy pénzt esikarjon ki tőle. És e pillanatban nem is gondolt volna néhány százassal ártatlanságának öntudatában is, csakhogy e szerencsétlen történetből kimászhatnék.

„Az igaz, drága tréfa“ mondogató fejtét vonogatva, mi alatt a cellában találhatót egyetlen székre lelt.

S most visszagondolt nyugalmas s kifogástalanul becsületes életére, melyet eddig a fővárosban, örömvölgy-utca

14 sz. alatt derék Kunigundájának oldala mellett átél, s majdnem sírásra fakadt.

Ezt a tőképenzési esetet már annyira megutálta, hogy majdnem vágyott haza az olló s tű mellé a műhelybe. Ha egyetlen egy ugrással visszahelyezhette volna magát előbbeni helyzetébe, a tőképenzési életnek örökre „Isten hozzád“ ot mondott volna. Mert hisz otthon is kicsinosíthatná magát; egy legénynyel többet tarthatna s kevesebbet dolgoztatna.

„De most mind e gondolatok mítsem érnek“ folytatá tovább önmagában, „ha innen csufosan kerülök ki, daczára ár tatlanságomnak, elveszik az „udvari szállító“-i czímet; az előkelőbb rendelők máshoz pártolnak el s akárhová megyek, utánnam kiálthatják: „ez is egyszer piszkos dolog miatt a dutyiban ült“

Ilyen önkínzások között tölté el Gyors meiszter az éjnek legnagyobb részét; csak reggel felé aludt el, de az alvás sem tüdít fel az aggályos álmok miatt. Czellája keleti oldalon volt, s már az első napsugár bekandikált a rostélylyal ellátott ablaktáblákon, mely napsugár a mesterre nézve elérhetlen magasságban az új nap elérkezti jelzé. Szerencsére nála volt kézi tűkre és reggeli toilletjét elégségesen elvégezheté. Nagy súlyt fektetett arra, mert kifogástalan megjelenése a bíróra, kívül dolga lesz, bizonyára jó benyomást fog gyakorolni.

Rettenetes düh fogta el minduntalan, ha a parasztlányra gondolt, a ki ilyen bajba keverte, mert, hogy más dolog is lehetett elfogatásának oka, arra nem is gondolt.

De most a fő dolog ravasznak lenni, hogy a lehető legkisebb mértékben koppasztassák meg. Ép most nyikorogott a rozsdás zárban kívülről a kulcs; a következő pillanatban a jöltáplált szárkés hajzatu porkoláb állott a nyitott ajtóban. „Jól aludt?“ Kérdé nem igen barátságatlanul, és Gyors úr válaszóla: „Köszönöm, meglehetősen.“

„Mit kíván ön reggelire, kávé, esokoládét vagy kakaot, fehér, vagy fekete kenyeret, vajjal vagy a nélkül?“

„Tehát szabad vagyok?“ kiáltott fel Gyors úr örömittasan „s azt eszelekedhetem, a mit akarok?“

„Azt épen nem“ válaszolta a porkoláb, betevén az ajtót; „de önnek, mint vizsgálati fogolynak joga van saját élelmzésére, természetesen a saját költségén.“

„Ugy akkor hozzon nekem kakaot vajas kenyérral, itt a pénz, azt hiszem, elég lesz.“

A porkoláb mosolygott és elment.

„Ilyen fizkókat kaphatna az ember többet“ véleményezé lenn a konyhában feleségehez szóla „de az ilyeneket az „angyal“ vendéglőse elragadja előlünk; ha, ha! Kakao kell neki, de ne készítsd igen erősen, nehogy a kis legényke igen elhizzék.“

„Ezzel az emberrel lehet értekezni“ gondolá ugyanazon pillanatban fenn a czellában Gyors ur. Hogy lenézte régebben az ilyen porkolábot, ő, ki az igazságszolgáltatás magasabb személyzetének állott tífjével és ollojával szolgálatára, egy ilyennek soha nem készített volna el még egy darab ruhát se, ha annyit is fizetett volna mint egy titkos tanácsos, mert üzlete jó hírének ártott volna; de az idők változnak s abban az emberek is. Artatlansága daczára Gyors urnak számolnia kellett a porkolábbal és ennek barátságos „jó reggelt“ kívánása valódi jótétemény volt reá nézve.

„Vajon nem tudhatna ez valamit elfogatásom oka felől, avagy, hogy mit is hazudott az a paraszt fejrénp?“ Ezen

új gondolat támadt most Gyors meiszter páróka takarta fejében. „Kérdezni lehet“ folytatá magában gondolatait, „s nem is ártana, ha valamit előbb hallanék meg, hogy a támadások ellen védekezhessen!“

A czella nem volt valami nagy, Gyors ur azért elmélkedve körben járt abban.

„S ha oly ártatlan is vagyok, mint a ma született gyermek“ mondá önmagában, „mégis egy pár aranyat rá szánék, hogy annak a rossz személynek száját bedughassam s így zsarolási panaszának visszavételére birjam; így a legrövidebb uton megmenekülhetnek s ebben ez az öreg segítségemre lehet. Kunigundám semmit sem hallana meg az egész dologról s ez sokat érne. Mert ha az egész világ is meg lenne győződve később ártatlanságomról, ő soha sem. Féltevény biz' ő s az ilyen asszonyoknak soha sincs elég eszköz.“

„Itt volna a reggeli“ szólott a porkoláb a folyosóról, mialatt a kakaot a vajas kenyérral az ajtó nyílásán beadá.

„De hát jöjjön egy keveset be“, kéré Gyors úr.

„Nincs időm“ válaszolt az öreg, mialatt úgy tett, mint-ha távozni akarna.

„Mi azalatt, a délebédet illetőleg is beszélhetnék,“ mondá Gyors úr, félig kéré hangon, mialatt pénztárczáját elővette.

Ez használt.

„De nincs sok időm“ mondá a belépő porkoláb halk hangon, Gyors ur pénztárczáját kisérven figyelemmel.

„Nem hallott valami fejrénpről“ kéré Gyors ur sutto-gva „egy asszonyszemélyről, ki valamit ellenem vallott?“ Ugyanazon pillanatban pénzt nyomott a porkoláb markába, mialatt hangosan mondá: „Ez volna tehát a mai déli leves ára“ és sutto-gá tovább: „mit tud arról a fejrényszemélyről? Én tudok hallgatni és fizetni.“ „A magam féle embernek semmit sem szabad elárulni“ válaszolt a vén róka, ki valójában nem is tudott semmit

„Na“ válaszolt Gyors meiszter „azt jól tudom, hogy semmit sem szabad kifecsegni.“

„Psz, Psz“ szólott a porkoláb látszólag aggályos arczkifejezéssel, mert a folyosón léptek ballatszottak.

Gyors most egy nagyobb pénzdarabot vett elő és hangosan szólott, miközben a porkoláb markába csuszta: „ezért gondoskodjék délre egy kis husról is. Ezt mindenki meghallhatja“ sutto-gá tovább „ime a léptek nem hangzanak többé,“ de hogy arról a nőről valamit tud, azt észrevettem, hiába tagadja.“

„Én semmit sem mondottam“ válaszolt a ravasz öreg. „Értem, értem, de gondolja, hogy az a roszféle nekem árthat? Én oly ártatlan vagyok mint a csepp víz, mely most hullott alá a felhőből.“

„De a kit már egyszer bevádoltak, az már gyanus és félig meddig vesztett.“

„Tudom, tudom“ válaszolt Gyors úr „épen ezért szeretném annak a nőnek száját bedugni, ha bár egy szó igaz sincs abban, mivel vadol. Itt van egy arany s a második sem fog elmaradni, ha kiviszi, hogy az a fejrénp elhallgasson.“

„Isten örizzen“ szólott a vén porkoláb; „azt tudhatja, hogy így nem fogadhatom el“ és Gyors meiszter kezét az arannyal együtt visszataszta, de újból megragadá, folyton a darab aranyra kacsingatván.

De Gyors meiszter úr biztosítani akarta az öregnek jó-

indulatát a maga részére és folytató, mialatt az aranyat újból felajánlja: „Csak a délebbé árában, s aztán egy pohár jó borért és ajándékképen a konyha számára“. Az öreg nem tudott tovább ellenállani s az aranyat gyorsan zsebébe dugta.

„Tehát a mit csak tehet érettem, tudja, mit akarok!“
kérte Gyors úr „nem szükséges mondanom, hogy nem fogja megbánni“.

„A viszontlátásra! Értjük már egymást“ suttogá a porkoláb elégedetten s távozott.

„Vén róka“ mondá magában Gyors úr, miután a porkoláb eltávozott, „de én még ravaszabb vagyok; — egy pár aranya keül, mert nem szabad fukarkodnom, — érettem dolgozik, s ez már sokat ér.“

(Vége köv.)

Egy beteg kollégámnál.

Egy szép tavaszi verőfényes nap délután a közeli faluban állomásozó beteges barátom látogatására indultam. Hogy közelebb érjem, a mezőn átvezető ösvényt választottam. Az élet búja-baja szülte gondolataimmal tépelődések közt hagytam hátra a természetlen ugart, mikor a természet ujjá ébredése balzsamos illattól terhelt gyenge szellő érintésével az érzelmek kellemesebb világába ragadt.

Az úttól balra tavaszi zöld ponapájába boruló s édes illatárt lehelő bársonypuha pázsit húzódik, melynek zsenge szálai közt az égkék ibolya szerény mosolylyal kacint az atázó elé. Jobbra a esalító bokros fának duzzadt rügyektől rakott sötét galyaik közt rejtező madárkak ezerféle hangjai egy túlvilágba ringató magasztos harmóniába olvadnak össze.

A természet és a teremtő fenségéről való mély gondolkozásban a már elért falnak egy khaossá olvadt ezerféle zaja akasztott meg. Az előtűnedező házsorok közül kiemelkedő iskolai épüle: barátságos kinézéssel állt előttem, melyet — mielőtt abba belépnék — megkerülve, a terjedelmes iskolai kertben néztem körül. Miután itt senkit sem találtam, visszajövet a jól ismert egyik iskola-szobának ajtaján szerényen kopogék, s belülről egy gyengén hangzó „szabad!“ jogosított fel a belépésre.

Barátom az asztalra könyökölve két kezébe rejtett fővel ült egy elnyűtt, kopott jamlagon s a helyett, hogy mint máskor szokott, örömmel sietett volna fégdásonra — meg sem mozdult.

— Kedves barátom, szólítám meg, mire magyarázom e különös magaviseletet? Te, kű mindig szorgalmasnak ismertelek, e kellemes napon, mely különösen munkára látszik Istentől kiválasztva, itt benn semmittevésével gubbaszkodol, míg kertet a gaztól disztelenkedik; — ugyan mi ennek az oka, mond miért ül szenvedő arczodon a bánat kinyomata?

„Először is foglalj helyet, — válaszolá — és add jobbotat jeléül, hogy a barátság, mely ismeretségünk óta fennáll, nem szűnt meg ma sem. Aztán engedd vázolnom az indokokat, melyek egész valómat szomorúsággal töltik el, — s miért borong sötét felhőként lelkem fájdalma szenvedő arczomon.“

„Tizenöt éve annak, hogy kttatam, neveltem a haza

jövő támaszát, a nemzet ivadékát, s elmondhatom, hogy ezen idő alatt tettem rúgója a hivatásszerű kötelesség és ennek pontos teljesítése volt. Erkölesös nevelésben igyekeztem oda hatni, hogy növendékeim fogják fel emberi méltóságukat, hogy mint ilyenek képesek legyenek egykoron embertársaik tettei felett méltó ítéletet mondani. Mert sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy mindazoknak, kiknek a nemzet jövő boldogságáért folynak arczukról az izzadság cseppjei, e talmi világ meg nem érdemelt díjnal dobja oda a megvetést, megaláztatást. Pedig ezek azok, mik megbénítják a munkert, lankadtá teszik a munkakedvet, — s mégis a bennem keltett fájó érzetet ennek daczára is a folytonos munkába iparkodtam temetni — remélve, hogy a sötét éjszaka majd hajnal- és az azt követő fényes nappalra fog kiderülni.“

„Tizenöt év rövid lehet azoknak, kik a kényelem puha párnáin az édes semmittevésével töltik az időt; de nehéz és hosszú azoknak, kiknek a fárasztó munka mellett még anyagi gondokkal, a napi megélhetés aggodalmaival kell küzdeniök.“

„Ezen idő nekem elég hosszú volt arra, hogy nap-nap után várjam a fáradságos munkásság gyümölcsét élvezhetni, s nem tagadom élveztem is: ha növendékeim bizalmát, szeretetét kiérdemelni szerencsés lehettem s az előhaladást szép és érdemes feleletekben nyilvánulni tapasztaltam. Ez a munkásiker örömet és élvezetet nyújt ugyan, mely pillanatra tán feledtetni is az anyagi küzdelmeket, de nem elég arra, hogy azt csak részben is megszüntesse; sőt az anyagi nehézség elszibbasztja a szellemi munkásságot s nem ritkán a működést is eredménytelenné teszi. Hanem egy hivatását lekiismeretesen átérző néptanító nem engedi magát a létkérdés küzdelmei által, melyre őt a szűkkeblűség könnyelműen dobta — kötelességének hű teljesítésében zavartatni, — remélve küzd tovább tovább! És az önfeláldozásért, e nemes de terhes és nagy felelősséggel járó munkáért a napszámosként díjazott tanítónak ott van még bérül a külbefolyások elleni küzdelem, melyet némely hivatáskörét fel nem ismerő tanügyi közeg durva hajszája ellen kell végig harezolnia.“

„Ha egy magát műveltnék tartó, de durva, parlag lelki egyén vagy egyszerű földmives isko:aszéki taggá avanzírozatik elő, azonnal a tanító közvetlen főnökének tartja magát; folyton a tanító körül lábatlankodik, leskelődik s a tanító működésére zibbasztólag ható félszeges tudakosságával befolyásolni akarván magát, nemcsak a tananyag megválasztása körül kíván döntő véleményt gyakorolni, de a módszeres eljárást is szorosan kezében tartott fékvezetéssel szeretné kormányozni. Persze az ilyen kontárszkodásoknak a hivatásának magaslátán álló tanító azzal igyekszik gátot vetni, ha megnyugtatósul elismeri ugyan az iskolaszék által hozott határozatot, hanem annak érvényt szerezni nem fog, míg felettes hatósága biteles aláírásával az ügy felett véglegesen nem dönt. Ezzel nines az mondva, mintha az iskolaszéknek nem volna felügyeleti joga; mint tanügyi hatóság ellenőrzője a haladásnak, a nevelés ügynek, de nem előjárója, felettes hatósága a tanítónak. S mégis mindenki a tanító felett állónak tartja magát; az egyik esupa paraszt pöfeszkedésből — a másik nagyvási hóbort és esupa jellemtelenségből szereti a tanítót elnyomni s önállóságától megfosztani. S ha szókimondó tanító az igazsággal merészel védekezni, hamar torkára forrasztják az elejtett szavakat; mert

az igazmondás nem mindenkinek kedves, főleg ha abban valaki törvényes, jogos követeléseit fejtegeti.

„Mindjárt kész a hajsza, az üdözés, s ha akad egy né mely higgadt gondolkozás, ki elismeréssel adóz tanítója iránt, a divó ros szokás, a korteskedéssel meg lesz hódítva az ellenfélnek s a pálinka kiöli ennek is szívéből a hálaérzetet. A tanító pedig, kinek egyéb hibája nincs, mint lelketlenül díjazott, de pontos és lelkiismeretesen betöltött hivatala, csak hamar egy egész maró gúny- és rágalomokkal felfegyverzett táborral találja magát szemben. Egy táborral, mely tábori jellemtelenségének irányítje: a durva sértegető módor az alantoknak képzelet tanító iránt; csúszás, mázrás, bizelgés minden felfelé álló hatalommal szemben. Jóllehet a népnevelés apostola nem fél a jövőtől, mert tudja, hogy törvényes állásponton áll, feltettes hatósága meg fogja oltalmazni; de tudja, érzi, hogy a kar, mely a hajszt megkezdette, működését azzal fogja betetőzni, hogy kimondja a tanító felett a „pereatot“ és a tanító a jó, szép és igazért telkesülő lény küzd, de végre is a küzdelem megtörtí erejét, kimeríti izmait s az egykor erős férfi megdől a változott viszonyok alatt.

„Kedves barátom! Mind az, mit elbeszéltek, életemből merített történeti igazságot tartalmaz, ennél fogva ne esdálkozzál azon, ha a létező viszonyok ellen küzdeni kimerültnek találsz. Té ismered szorgalmamat s a kerttet illetőleg tétlenséggel vádoisz, de nem tudod az okot, mely engem a dologtalanságra kárhoztat. Pár évvel ezelőtt az érdemes iskolások — bizonyára erősen megszomjazott s nem levén, mit ütenai garatra, a még elég jó karban levő iskolai kert kerítését lehozatta és azt elárvereztette. — azóta fizetésem még inkább megesapant, mert a nagy és jövedelmező kertnek semmi hasznát a koborló házi állatok garázdálkodásai miatt nem vehetem.

„A megkezdett hajsza óta nem telik el év, hogy egybe másba, sőt csekély fizetésben is meg ne károsíttatnám.

„Ez tebát a jutalma a küzdelmes életü tanítónak: ez a hála a társadalomtól, melynek minden egyes tagjának először is a tanító nyújtja a szellemi tápot, mint nyújtja az édes anya csesemő kisdedének az anyagi táplálékot.“

„A törvény kötelezettségeket ró a tanító vállaira, de nem adja nem akarja megadni a módokat, hogy azon kötelezettségek teljesíthetők lennének. Megkivánja, hogy a tanító képesített legyen; hogy eredményt mutasson fel; hogy a népnevelésben előljárjon; hogy állást foglaljon a társadalomban. De ezekkel szemben nincs megadva, mit jogosan megvárunk, követelhetünk. Nincs meg pályánkon az út az előhaladhatásra; nincs elég önrendelkezési jogunk; személyünk iránt nincs meg a kellő tisztelet, állásunk nem elég független és szilárd, — é; végre az anyagiakban nincs úgy gondoskodva rólunk, mint a társadalomnak velünk egyenrangú művelt többi osztályairól gondoskodva van. Ezek azon okok, melyek a reánk rótt kötelezettségeink teljesítésében gátolnak s melyek zsbasztólág hatnak a népnevelés ügyére, a néptanítók működésére és egyeniségeikre: melyek miatt oly kevés üdvös és lelkiismeretes dolgokat tüntethet fel a tanító.“

„Nem lehet tagadni, hogy a tanító személyében is rejlik némi hiba, s legfőbb ama közömbös magaviselet, melylyel némely jobb helyzetben levő tanító, a nevelésügynek ügyetlen tengése s kartársának nyomorult helyzetét iránt viselkedik.

Pedig osztályunk minden egyes tagjának meg van adva

az a tanulmány, melylyel állásunkat megvédeni, jövőnket biztosítani a törvény keretén belül, köteleességünkben áll. Mindannyian jól tudjuk, hogy a tanítói hivatás művelt lelket, nemesen érző szívet igényel: ezt pedig az erkölcsös tanulmány eszközzi; ez pedig hamar a feledés áldozatává válik, ha nem segítünk rajta ismétléssel, — azért kell tanulni egész életen át. S ha már vajmi kevés tanulmányra szert tettünk, ne legyen az birtokunkban holt kincs, használjuk fel azt a közös jó ügynek. Használjuk fel azt népnevelési ügyünk felvirágoztatására és a népnevelők méltán megérdemelt jobblétének kieszközölésére. Mintán ma már nem lehet reményünk, hogy halgatással a jobb sorsra érdemes nevelés ügyén bármi kevés lendület elérhető volna, vivjuk ki magunknak társadalmilag, mit más úton kivivnunk nem lehet. Rajzoljuk, szineljük előre a nevelés állapotát, helyzetünket. Fessük a nevelés mezejéről felvett küzdelmes alakú képeket s szineljük azt a rajta állt kevés örömek virágaival. Ne vegyünk el az örömből, ne adjunk hozzá a küzdelmekhez; nem keresve felülről a kegyet, alulról a népszerűséget, sem nem támadvá, sem nem hizelegve adjuk a rajzokat a maguk valóságukban úgy, hogy a főm állók felismerve az azokban rejtő hibákat, tudják meg, hol van a sürgősen javítani valójuk. Allítsunk tükröt a nép elé is, melyben ismerje föl önmagát s lássa viselkedéseit; aztán mutassuk meg az utat, melyen haladva legbiztosabban elérheti a célét.

De őrizkedjünk attól, hogy a tanulmány birtokunkban éles tegeverre, az ádáz gyűlölet ostorozó eszközévé váljék. Ne vezessen személyes ambitio vagy a feltűnési viszketegség, hanem azon nemes eszme iránti lelkesültség, mely által a tanügynek akarunk csekély tehetségünkhöz képest szolgálást tenni. Ez úton haladva — bár nagyot csalódtam az emberekben, még sem hiszem, hogy az igazság fásult szívökhöz ne hatolna, s bármennyire roszak is, de jobbjai meg ne hajolnának jogos, méltányos és igazságos követelésünk előtt.“

„És most bocásas meg, hogy oly sokáig tettem próbára türelmedet. Mint látom a nap alányugodni készül, s hogy kora időben otthon lehess, nem marasztalak tovább. Isten veled!“

— Szervusz!

Egy mély sóhaj, mely keblének mélyéből előtört, gyantattá, hogy hiába kísérletem meg a gyenge, beteges ember gondoktól barázdált homlokáról a derengő homályt pusztá szóval elűzni. Használtam a kínálkozó alkalmat, siettem távozni e helyről, hol a fájdalom — és panaszhangok szívem hurját rokonérzelemre hangolák. S bár a szabad természet fel szokta frissíteni a lehagolt kedélyeket, mégis most azt hittem, hogy maga a természet is szenved; hogy a szellő, mely a még lombtalan ágakat megrezegteti, a rejtett fájdalmak sohajai, — hogy azok a csillagok ott a magas égen a bánat ragyogó könyeseppéi, — s az a fénytelen sápadt hold is szenved, mely ott a felhőfoslányok közt úgy néz ki, mint egy rongyos katonaköpenyeken egy szintelen öngomb.

Hideg északi szél lengtett át a légen; ruhámat szorosabbra huztam s lépteimet meggyorsítva egy félóra mulva már ágyamban pihenve füztem tovább gondolataimat a multak homályos ködéből.

Kasleder Ferencz, ktanító.

IRODALOM.

— **Előfizetési felhívás** „Beszélykék“ ezimti beszély kötetre. Hazai irodalmunk egyik műfajban sem olyan termékeny, mint az elbeszélő műfajokban. Ez korunk szellemének irányának kifolyása. Olyan korban élünk, a melyben lehetetlen regényt nem írni. Az élet nem más, mint az örömek, éldeledek, s fájdalmak színvegyülméke; s az emberek boldogok vagy boldogtalanok a szerint, a mint a sors, e szeszélyes művész, e színvegyülméket az egyes színekből összhangzóan állítja e össze, vagy bizarr rendtelenséggel. Mert a túlzott örömek csak úgy alapjai a boldogtalanságnak, mint a nehéz fájdalmak! A költőnek tehát nem nagy phantasiára van szüksége, hogy a való életből regényt csináljon! Az író csak neveket ad a szereplőknek, az élet szolgáltatja a tárgyat, helyzeteket, jellemeket. Nem is hiszelek magamnak azzal, hogy igénytelen beszélykötetkémnel talán valami újat, szokatlant nyujtok a nagy olvasó közönségnek, hisz semmi sincs új az életben; de mivel az emberi szívnek sajátos tulajdona, hogy boldog- vagy boldogtalanságában mindig mások örömeiben, vagy keserveiben keres enyhületet, az a remény táplál, hogy igénytelen kötetkém ily értelemben be fogja tölteni hivatását. Történetkém nem szenvedő, hanem való érzelmeknek visszatükrözői, s így a boldog szív megtanulhatja belőlük megbecsülni boldogságát, s a fájtó szív megvigasztalódik mások szenvedésein! S ha e kettős czélt munkám elérte, s a rokonzó szívek megértették, úgy bőven megjutalmazva érzendem magamat. A mű közelebről fog megjelenni a lehető legelegansabb kiállításban, mintegy 10—12 iven. Ara füzve 1 frt, salon diszkótesben 2 frt. Gyűjtőknek 5 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálók. Sacerdotes etiam erga sacra. A megrendeléseket, valamint a gyűjtőleveket minél előbb tisztelettel kérem hozzám beküldeni. Somlyó-Vásárhely, (Veszprémmegye) 1892. Sötétormos György, káplán.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Alapítvány.** Darvas János alesperes, bácsi plebános, kinek áldozatkészségét irodalmi társulatunk is több ízben élvezte, a csiksomlyói róm. kath. főgymnasiumnál felállítandó classica-philologiai muzeum céljára 300 frtot adományozott. Ily nemes tett dicséretre nem szorul. „In ipsa conscientia pulcherrimi facti fructus est.“

— **A szent Benedek-rendnek** bazánkban már ismét van főnöke, főapátja. Ő felsége a rendi káptalan által első helyen felterjesztett rendtagot, tót. Fehér Ipoly kerületi főtanfelügyelő urat nevezte ki főapátá. A rend válasza

tása maga a legjobb auspicium arra nézve, hogy szent Benedek ősi rendje pályafutását az új apát vezetése alatt fényesen fogja folytatni.

— **Megtérések.** Dálnoki Kovács Péter és neje Kovács Rozália, ugyszintén ifj. Szász Jánosné-miután megelőzőleg a kath. vallásban kellőleg oktattattak, folyó évi márczius hó 19-én tartott ünnepélyes nagymise alatt az alsó-csernatóni templomban a kath. hitvallást Tamás Dávid plebános kezeibe letették. A nevezett plebános itt működése alatt 82-en tértek vissza a kath. Egyház kebelébe.

— **Amos Comenius,** a hirneves paedagogus születésének háromszázados évfordulóját Magyarországon is fényesen ünnepelték meg. Jól tették, hiszen „csak törpe kor felelhet ős nagyságot“, — s mi legalább is hangzatos frázisok dolgában nem akarjuk korunkat „törpe kor“-nak bélyegeztetni. Voltak dísz-előadások, kiállítások és — bankettek. Mind szép, mind jó. Két észrevételünk azonban van. Először is az, hogy kár volt Comeniusnak ezen ünnepélyt olyannyira megszódafröcsösözni, világozabban beszélve tisztán protestánsá tenni s a nagy paedagogusban a protestantizmus, helyesebben kálvinizmus apostolát, mártírárt stb. dicsőíteni. Ez — nem igaz. Másodszor meg nagyon együgyű fogás volt a tudomány lomtárában már rozsdásodásnak indult régi fegyvereket ismét előcipelni s a közép-kor butaságáról, sötétségéről, bilincseiről stb. öbégatni. A rágalomnak és tudatlanságnak ily hitvány fegyvereivel — komoly és magát műveltnek tartó férfi ma már nem áll ki az írói tér homokjára. Pedig Comeniusnak nagyobb dicsőségére ilyen fegyverekkel verdesték az akadémiától le a kunbagosi ev. ref. néptanodáig minden ünnepélyen — a levegőt. Hogy ezzel aztán Comenius hirneve — vagy pedig bizonyos kálvinista paedagogusok és professorok patentírozott ostobasága nagyobbodott-e, — tessenek eldönteni. Mi részünkről a z u t ó b b i t hisszük.

— **A „Protestáns Közlöny“** „Az Elkeresztelés ügye a primás ajkain“ ez vezérezikkében keservesen panasolja, hogy a primás a Szt. István társula: közgyűlésén tartott beszédjében „nagyon is nem a békesség evangéliumának a megnyilatkozását, sokkal inkább a kath. klérus partikuláris szemüvegét mutatja be.“ Jól jegyezzük meg, a békességet ohajtja a böles czikkíró. És ime, a békesség eme praedestinált szószólója a békességet áhitó czikkében afelett jajgat, hogy „magam már több ízben jelentettem be a helybeli plebános urat elkeresztelésért, ám, sikertelenül, legutóbb meg sem idéztettünk tárgyalásra.“ S egy ilyen lelkipásztor czikkezik a békességről! Pudeat se dominé!

— **Gyümölcs vagy burgonya?** Altalános azon vélemény, hogy a gyümölcs nem táplál. Ez azonban határozottan téves nézet; különösen a főtt gyümölcs több tápláló anyagot tartalmaz, mint a burgonya, a gyomort kevésbé terheli meg, mert könnyebben emészthető. — A gyümölcs vért és esontokat képez, és izgatólag hat az agyvelőre. Azért minél több gyümölcsöt a gyermekeknek akár főttet, akár nyersét.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BELA, KORÓDY PÉTER, VARGA SANDOR, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárott.